

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 17 stycznia 2022 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi zasądził od K. H. na rzecz M. B. (1) kwotę 11 874 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych za okres od dnia 16 marca 2019 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 1 140,39 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (punkt 1); oddalił powództwo w pozostałej części (punkt 2); nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi od M. B. (1) kwotę 1 245,51 zł a od K. H. kwotę 1 404,50 zł tytułem nieuiszczonych wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa (punkt 3).

(wyrok k. 286, uzasadnienie k. 294-297)

Apelację od powyższego wyroku złożyła strona powodowa zaskarżając go w części, tj. w zakresie punktu 2 wyroku, w części w jakiej Sąd oddalił powództwo, co do kwoty 4 800 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych od dnia 16 marca 2019 r. do dnia zapłaty, w zakresie punktu 1 i 3 wyroku, w części dotyczącej orzeczenia o kosztach procesu i nieuiszczonych wydatkach, poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa.

Zaskarżonemu wyrokowi powód zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 644 k.c. poprzez jego nieprawidłową wykładnię, wyrażającą się w tym, że Sąd błędnie przyjął, iż zakres niewykonania umowy przez powoda jest równoznaczny z oszczędnościami jakie powód miał uzyskać, w związku z odstąpieniem od dalszej realizacji umowy przez pozwanego na koncepcję projektu (...) na osiedlu (...) w T., co doprowadziło do bezpodstawnego obniżenia wynagrodzenia powoda o kwotę 4 800 zł.

Powołując się na powyższe, wniesiono o zmianę zaskarżonego wyroku w części, tj. w zakresie kwoty 4 800 zł poprzez uwzględnienie powództwa w tej części i dodatkowe zasądzenie kwoty 4 800 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych od dnia 16 marca 2019 r. do dnia zapłaty z tytułu części wynagrodzenia za realizację umowy koncepcję projektu (...) na osiedlu (...) w T., oraz w części rozstrzygającej o kosztach procesu I instancji, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku. Skarżący wniósł również o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

(apelacja k .317-320)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja podlegała uwzględnieniu w całości.

Sąd Okręgowy zasadniczo podzielił i przyjął za własne ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy. Nie podzielił natomiast argumentacji prawnej wyrażonej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku w zakresie oddalenia pozwu co do kwoty 4 800 zł wraz z ustawowymi odsetkami w transakcjach handlowych, odnośnie do umowy na koncepcję projektu (...) na osiedlu (...) w T..

W sytuacji, gdy sąd odwoławczy orzeka na podstawie materiału zgromadzonego w postępowaniu w pierwszej instancji nie musi powtarzać dokonanych ustaleń, gdyż wystarczy stwierdzenie, że przyjmuje je za własne (por. np. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 1935 r., C III 680/34. Zb. Urz. 1936, poz. 379, z dnia 14 lutego 1938 r., C II 21172/37 Przegląd Sądowy 1938, poz. 380 i z dnia 10 listopada 1998 r., III CKN 792/98, OSNC 1999, Nr 4, poz. 83).

Sąd II instancji, jako sąd odwoławczy nie ogranicza się do kontroli wyroku sądu pierwszej instancji, lecz bada ponownie całą sprawę, a kontrolując prawidłowość zaskarżonego orzeczenia, pełni również funkcję sądu merytorycznego, który rozpoznając sprawę od początku, może uzupełnić materiał dowodowy lub powtórzyć już

przeprowadzone dowody, a także poczynić samodzielnie ustalenia na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji.

Przechodząc do omówienia wywiedzionej apelacji, należy podkreślić, iż skarżący sformułował jeden zarzut, który doprowadził do zmiany przedmiotowego wyroku.

Powód zarzucił Sądowi Rejonowemu naruszenie art. 644 k.c. poprzez jego nieprawidłową wykładnię, wyrażającą się w nieprawidłowym przyjęciu, iż zakres niewykonania umowy przez powoda jest równoznaczny z oszczędnościami jakie powód (przyjmujący zamówienie) miał uzyskać, w związku z odstąpieniem od dalszej realizacji umowy przez pozwanego (zamawiający) na koncepcję projektu (...) na osiedlu (...) w T., co doprowadziło do bezpodstawnego obniżenia wynagrodzenia powoda o kwotę 4 800 zł.

Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił, że w zakresie projektu dotyczącego (...) na osiedlu (...) w T., pozwany skutecznie odstąpił od umowy. Ponadto zasadnie przyjął, że podstawą prawną odstąpienia był art. 644 k.c., zgodnie z którym dopóki dzieło nie zostało ukończone, zamawiający może w każdej chwili od umowy odstąpić płacąc umówione wynagrodzenie. Jednakże w wypadku takim zamawiający może odliczyć to, co przyjmujący zamówienie oszczędził z powodu niewykonania dzieła.

Nieprawidłowo jednak Sąd Rejonowy dokonał wykładni pojęcia „oszczędności” w rozumieniu cytowanej normy prawnej.

Sąd Okręgowy podziela poglądy judykatury, że: na gruncie art. 644 k.c. "oszczędność" przyjmującego zamówienie wynikać może stąd, że nie nabył on określonych materiałów lub narzędzi potrzebnych do tego dzieła, których koszt uwzględniony był w wynagrodzeniu. Jeżeli przyjmujący zamówienie miał wykonać dzieło z pomocą osób trzecich, których ostatecznie nie musiał zaangażować, kwotą zaoszczędzoną przez niego jest też wartość wynagrodzeń niezapłaconych tym osobom (Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 8 sierpnia 2017 r., I ACa 362/17); oszczędności wykonawcy w rozumieniu art. 644 k.c. nie są tożsame z umowną wartością prac niewykonanych, ponieważ idzie tu o oszczędności z zaprzestanych prac, a nie w pracach zrealizowanych przed odstąpieniem (wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 13 grudnia 2013 r. I ACa 1214/13); czy też tym, co zostało "oszczędzone" w rozumieniu tych przepisów, może być nie tylko materiał, którego przyjmujący zamówienie musiałby użyć do wykonania dzieła, a którego z powodu niewykonania dzieła nie zużywa, albo wydatek, który musiałby ponieść, gdyby dzieło nie zostało zaniechane, lecz również wszystko to, czego musiałby zużyć, żeby dzieło wykonać, a co wskutek zaniechania dzieła może wykorzystać zarobkowo w inny sposób, a więc również i czas potrzebny na wykonanie zamówienia. Jeżeli zatem przyjmujący zamówienie wskutek zaniechania dzieła uzyskał czas, który może wyzyskać zarobkowo w inny sposób, to zamawiający dzieło może od wynagrodzenia odjąć to, co przyjmujący zamówienie mógł lub mógłby zarobić dzięki temu że zamówione dzieło zostało zaniechane [na gruncie Kodeksu zobowiązań] (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 1964 r., II CR 417/63).

Te oszczędności zostały nieprawidłowo wyliczone przez Sąd Rejonowy. Sąd Rejonowy uznał błędnie, że są one tożsame z wartością prac niewykonanych. Doprowadziło to do uznania, że skoro powód wykonał umowę w 80%, to wynagrodzenie należy mu się właśnie w 80%, a 20% będzie tymi oszczędnościami. Taka wykładnia jest niezasadna w świetle wywodów poczynionych powyżej.

Ciężar dowodu faktu poniesienia oszczędności przez wykonawcę jak też wysokości takich oszczędności spoczywa na zamawiającym. Potwierdzają to wyżej wskazane judykaty. Pozwany nie podjął działań w celu przerzucenia ciężaru dowodu na powoda.

Warto dodać, za Sądem Apelacyjnym w Łodzi, że żądanie zapłaty umówionego wynagrodzenia wywodzone z art. 644 k.c., podobnie jak żądanie zapłaty wynagrodzenia oparte na art. 639 k.c., nie ma charakteru odszkodowawczego (por. wyrok SA w Warszawie z 29 lipca 2016 r., I ACa 1409/15, LEX nr 2115413; wyrok SA w Katowicach z 25 września 2013 r., I ACa 496/13, LEX nr 1394195). Wykonawca dzieła nie ma zatem obowiązku wykazywania szkody i jej rozmiaru

oraz pozostałych przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej zamawiającego (Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 23 stycznia 2023 r., I AGa 236/22).

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powoda dodatkowo kwotę 4 800 zł. (punkt I. 2.). W pozostałym zakresie co do kwot głównych powództwo zostało oddalone z przyczyn wskazanych w uzasadnieniu wyroku Sądu Rejonowego.

Wskazane kwoty zasądzono wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w transakcjach handlowych od dnia 16 marca 2019 r. do dnia zapłaty. Podstawę tego żądania świadczenia ubocznego stanowi art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 2013 r.

o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych. Sąd Okręgowy wyroku zasądził rzeczono odsetki od dnia następującego po dacie płatności faktur – zgodnie z żądaniem pozwu.

Konsekwencją zmiany zaskarżonego orzeczenia w zakresie należności głównej (+ 4 800 zł) jest zmiana rozstrzygnięcia o kosztach procesu za postępowanie przed Sądem I instancji, dla których podstawą będzie art. 100 zd. pierwsze k.p.c. – stosunkowe rozdzielanie kosztów.

W postępowaniu przed Sądem Rejonowym powód wygrał sprawę w 74 % (z dochodzonej kwoty 22 578 zł uzasadnione było żądanie co do kwoty 16 674 zł), a przegrał sprawę w 26 %.

Łączne koszty procesu przed Sądem I instancji wyniosły 10 863 zł, w tym powód poniósł koszty w kwocie 6 246 zł (opłata od pozwu – 1 129 zł, wynagrodzenie pełnomocnika wraz z opłatą skarbową – 3 617,00 zł, wynagrodzenie biegłego - 1 500 zł), a pozwany poniósł koszty w kwocie 4 617,00 zł (wynagrodzenie pełnomocnika – 3 600,00 zł, opłata skarbową -17,00 zł, wynagrodzenie biegłego - 1 000 zł).

Pozwany powinien ponieść 74 % kosztów, to jest 8 038,62 zł, a poniósł koszty w kwocie 4.617,00 zł, a więc pozwany powinien zwrócić powodowi 3 421,62 zł (czemu dano wyraz w punkcie I. 1. sentencji).

Wynagrodzenie pełnomocników stron – adwokatów zostały określone zgodnie § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie w jego obecnym brzmieniu.

Należało zastosować zasadę stosunkowego rozdzielania kosztów sądowych także w kontekście nieuiszczonych kosztów sądowych, które tymczasowo poniósł Skarb Państwa (punkt I. 3. sentencji). Pozwany winien zwrócić Skarbowi Państwa 74 % tych kosztów (2 650,01 zł) tj. 1 961 zł, a powód 26% nieuiszczonych kosztów sądowych, tj. 689,01 zł. Podstawa prawna rozstrzygnięcia to art. 113 ust. 1 u.k.s.c. w zw. z art. 100 § 1 zd. 1 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Okręgowy orzekł w punkcie II sentencji na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c., art. 108 § 1 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. obciążając nimi pozwanego w całości. Na koszty te złożyły się następujące kwoty: 450 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika powoda będącego adwokatem (§ 2 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie) oraz 400 zł tytułem opłaty stałej od apelacji (art. 13 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 3 ust. 2 pkt 2 u.k.s.c.).

Ryszard Badio Marzena Eichstaedt Beata Matysik